

HERODOTUS, HISTORIES, 1.86–89

86. [1] οἱ δὲ Πέρσαι
 τὰς τε δὴ Σάρδις ἔσχον
 καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν,
 ἄρξαντα ἕτεα τεσσερεσκαίδεκα
 καὶ τεσσερεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα,
 κατὰ τὸ χρηστήριον
 τε καταπαύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην
 ἀρχήν.

λαβόντες δὲ αὐτὸν
 οἱ Πέρσαι ἤγαγον
 παρὰ Κῦρον.

[2] ὁ δὲ συννήσας
 πυρὴν μεγάλην ἀνεβίβασε
 ἐπ’ αὐτὴν
 τὸν Κροῖσόν
 τε ἐν πέδησι δεδεμένον
 καὶ δις ἐπτὰ Λυδῶν παρ’ αὐτὸν παῖδας,
 ἐν νόῳ ἔχων
 εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγιεῖν
 θεῶν ὅτεω δὴ,
 εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι
 θέλων,
 εἴτε καὶ πυθόμενος
 τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα
 τοῦδε εἵνεκεν
 ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν,
 βουλόμενος εἰδέναι
 εἴ τίς μιν δαιμόνων
 ῥύσεται
 τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι.

[3] τὸν μὲν δὴ ποιέειν ταῦτα·
 τῷ δὲ Κροίσῳ ἔστεῶτι
 ἐπὶ τῆς πυρῆς
 ἐσελθεῖν,
 καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσοῦτω,
 τὸ τοῦ Σόλωνος
 ὡς οἱ εἶη σὺν θεῷ εἰρημένον,
 τὸ μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον.

ὡς δὲ ἄρα μιν
 προσστῆναι τοῦτο,
 ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα
 ἐκ πολλῆς ἠσυχίης
 ἐς τρίς ὀνομάσαι «Σόλων.»

[4] καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα
 κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας
 ἐπειρέσθαι τὸν Κροῖσον
 τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο,
 καὶ τοὺς προσελθόντας
 ἐπειρωτᾶν·
 Κροῖσον δὲ
 τέως μὲν σιγὴν ἔχειν
 εἰρωτώμενον,
 μετὰ δὲ ὡς ἠναγκάζετο,
 εἰπεῖν
 «τὸν ἂν ἐγὼ
 πᾶσι τυράννοισι προετίμησα
 μεγάλων χρημάτων
 ἐς λόγους ἐλθεῖν.»

ὡς δὲ σφί ἄσημα ἔφραζε,
 πάλιν ἐπειρώτων τὰ λεγόμενα.

[5] λιπαρέοντων δὲ αὐτῶν
 καὶ ὄχλον παρεχόντων,
 ἔλεγε δὴ ὡς
 ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων
 ἐὼν Ἀθηναῖος,
 καὶ θεησάμενος πάντα
 τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον ἀποφλαυρίσειε
 οἷα δὴ εἶπας,
 ὡς τε αὐτῷ
 πάντα ἀποβεβήκοι
 τῇ περ ἐκεῖνος εἶπε,
 οὐδέν τι μᾶλλον
 ἐς ἑωυτὸν λέγων
 ἢ οὐκ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον
 καὶ μάλιστα τοὺς
 παρὰ σφίσι αὐτοῖσι
 ὀλβίους δοκέοντας εἶναι.

τὸν μὲν Κροῖσον
 ταῦτα ἀπηγέεσθαι,
 τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμμένης
 καίεσθαι τὰ περιέσχατα.

[6] καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα
 τῶν ἑρμηνέων
 τὰ Κροῖσος εἶπε,
 μεταγνόντα τε καὶ ἐννώσαντα
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἀνθρωπος ἐὼν

ἄλλον ἄνθρωπον,
γενόμενον ἑωυτοῦ
εὐδαιμονίη οὐκ ἐλάσσω,
ζῶντα πυρὶ διδοίη,
πρὸς τε τούτοισι
δείσαντα τὴν τίσιιν
καὶ ἐπιλεξάμενον
ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι
ἀσφαλῶς ἔχον,
κελεύειν σβεννύναι
τὴν ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ
καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν
τε καὶ τοὺς μετὰ Κροῖσου.

καὶ τοὺς πειρωμένους
οὐ δύνασθαι ἔτι
τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι.

87. [1] ἐνθαῦτα λέγεται
ὑπὸ Λυδῶν
Κροῖσον μαθόντα
τὴν Κύρου μετάγνωσιν,
ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα
σβεννύντα τὸ πῦρ,
δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν,
ἐπιβώσασθαι τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεόμενον,
εἴ τί οἱ κεχαρισμένον
ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη,
παραστῆναι καὶ ῥύσασθαι αὐτὸν
ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ.

[2] τὸν μὲν δακρύοντα
ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν,
ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμῆς
συνδραμεῖν ἐξαπίνης νέφεα
καὶ χειμῶνά τε καταρραγῆναι
καὶ ὕσαι ὕδατι λαβροτάτῳ,
κατασβεσθῆναι τε τὴν πυρὴν.

οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον
ὡς εἴη ὁ Κροῖσος
καὶ θεοφιλῆς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός,
καταβιβάσαντα αὐτὸν
ἀπὸ τῆς πυρῆς
εἰρέσθαι τάδε.

[3] «Κροῖσε,
τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε
ἐπὶ γῆν τὴν ἐμήν

στρατευσάμενον πολέμιον
ἀντὶ φίλου
ἐμοὶ καταστῆναι;
ὁ δὲ εἶπε
«ὦ βασιλεῦ,
ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα
τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίη,
τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακοδαιμονίη,
αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο
ὁ Ἑλλήνων θεὸς
ἐπαείρας ἐμὲ στρατεύεσθαι.

[4] οὐδεὶς γὰρ
οὕτω ἀνόητος ἐστὶ
ὅστις πόλεμον
πρὸ εἰρήνης
αἰρέεται·

ἐν μὲν γὰρ τῇ
οἱ παῖδες
τοὺς πατέρας
θάπτουσι,
ἐν δὲ τῷ
οἱ πατέρες
τοὺς παῖδας.

ἀλλὰ ταῦτα
δαίμοσί κου
φίλον ἦν
οὕτω γενέσθαι.»

88. [1] ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε,
Κῦρος δὲ
αὐτὸν λύσας
κατεῖσέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ
καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προμηθίῃ
εἶχε,
ἀπεθώμαζέ τε ὀρέων
καὶ αὐτὸς καὶ
οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πάντες.

ὁ δὲ συννοίη ἐχόμενος
ἦσυχος ἦν·

[2] μετὰ δὲ
ἐπιστραφεῖς τε καὶ ιδόμενος τοὺς Πέρσας
τὸ τῶν Λυδῶν ἄστῳ κεραίζοντας
εἶπε
«ὦ βασιλεῦ,

κότερον λέγειν
πρὸς σέ
τὰ νοέων τυγχάνω
ἢ σιγᾶν
ἐν τῷ παρεόντι
χρή;»

Κῦρος δέ
μιν θαρσέοντα
ἐκέλευε λέγειν
ὅ τι βούλοιο.

ὁ δὲ αὐτὸν
εἰρώτα λέγων

[3] «οὗτος ὁ πολλὸς ὄμιλος
τί ταῦτα
πολλῇ σπουδῇ
ἐργάζεται;»

ὁ δὲ εἶπε
«πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει
καὶ χρήματα τὰ σά
διαφορέει.»

Κροῖσος δὲ ἀμείβετο
«οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν
οὔτε χρήματα τὰ ἐμὰ
διαρπάζει·
οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ
ἔτι τούτων μέτα·
ἀλλὰ φέρουσι
τε καὶ ἄγουσι τὰ σά.»

89. [1] Κύρω δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο
τὰ Κροῖσος εἶπε·
μεταστησάμενος δὲ τοὺς ἄλλους,
εἶρετο Κροῖσον
ὅ τι οἱ ἐνορῶν
ἐν τοῖσι ποιευμένοισι.

ὁ δὲ εἶπε
«ἐπίτε με
θεοὶ ἔδωκαν
δοῦλον σοί,
δικαιῶ,
εἴ τι ἐνορέω πλέον,
σημαίνειν σοί.

[2] Πέρσαι φύσιν ἐόντες ὑβρισταὶ
εἰσὶ ἀχρήματοι.

ἦν ὧν σὺ
τούτους περιίδης διαρπάσαντας
καὶ κατασχόντας χρήματα μεγάλα,
τάδε τοὶ
ἐξ αὐτῶν
ἐπίδοξα γενέσθαι.

ὅς ἂν αὐτῶν πλεῖστα κατάσχη,
τοῦτον προσδέκεσθαί τοι ἐπαναστησόμενον.

νῦν ὧν ποίησον ὧδε,
εἴ τοι ἀρέσκει
τὰ ἐγὼ λέγω·

[3] κάτισον τῶν δορυφόρων
ἐπὶ πάσησι τῆσι πύλῃσι
φυλάκους,
οἱ λεγόντων
πρὸς τοὺς ἐκφέροντας
τὰ χρήματα ἀπαιρούμενοι
ὡς σφέα ἀναγκαίως
ἔχει δεκατευθῆναι
τῷ Δί.

καὶ σύ τέ σφι οὐκ ἀπεχθήσῃ
βίῃ ἀπαιρούμενος τὰ χρήματα,
καὶ ἐκεῖνοι συγγνόντες
ποιέειν σε δίκαια
ἐκόντες προήσουσι.»